

Riktlinjer för tillsyn av detaljhandel med folköl, tobak och vissa receptfria läkemedel i Upplands-Bro kommun

Antagen av Bygg- och miljönämnden 2016-04-16, § 39
Dnr 16/0020-490

bygg-ochmiljonamnden@upplands-bro.se

08-581 690 00

Innehållsförteckning

Riktlinjer	
Inledning	1
Folköl	1
Anmälan	1
Tillsyn	1
Villkor för detaljhandel med folköl	1
Villkor för servering av folköl	2
Bestämmelser för detaljhandeln	2
Sanktioner	2
Avgift	3
Tobak	3
Anmälan	3
Tillsyn	3
Egenkontrollprogram	3
Åldersgräns	4
Obligatorisk skyltning om åldersgräns	4
Förbud mot tobaksreklam	4
Tobaksförpackningar	4
Ansvar	4
Avgift	4
Vissa receptfria läkemedel	5
Anmälan	5
Tillsyn	5
Avgift	5
Kontakt med kommunen	6
Mer information	6

Inledning

I Upplands-Bro kommun är det Bygg- och miljönämnden som ansvarar för tillsyn av detaljhandel med folköl och tobak och vissa receptfria läkemedel i enlighet med alkohollag, tobakslag och lag om handel med vissa receptfria läkemedel.

Syftet med riktlinjer är att säkerställa rättsäkerhet och likabehandling i kommunen när det gäller tillsyn av försäljning av tobak, folköl och vissa receptfria läkemedel. Riktlinjerna ska ge stöd och vägledning i det praktiska arbetet med att tolka lagstiftningen i tillsynsarbetet. Upplands-Bro kommuns riktlinjer utgör ett komplement till gällande lagstiftning, föreskrifter och handböcker som är framtagna av Folkhälsomyndigheten.

Folköl

Det som i vardagligt tal kallas folköl heter i alkohollagen öl, till skillnad från starköl. Folköl (öl klass II) är en maltdryck som har en alkoholhalt mellan 2,25 och 3,5 volymprocent. I alkohollagen finns de bestämmelser om försäljning och servering av folköl. Alkohollagen är en del av samhällets alkoholpolitik och har bl.a. som syfte att begränsa och reglera alkoholkonsumtionen.

Anmälan

Från och med den 1 juli 2001 är den som bedriver detaljhandel med eller servering av folköl skyldig att anmäla detta till den kommun där försäljningen sker. Anmälan skall göras senast när verksamheten påbörjas och är en av förutsättningarna för att folkölsförsäljningen skall vara tillåten. Anmälan om försäljning av folköl skall göras till Bygg- och miljönämnden på särskild blankett.

Tillsyn

Bygg- och miljönämnden och polisen är tillsynsmyndigheter med uppgift att se till att lagen följs. Dessa myndigheter har rätt att få komma in i butikslokalen för att utföra tillsyn. Upplands-Bro kommun upprättar register över de försäljningsställen som säljer folköl. Kommunen besöker varje år de butiker och serveringsställen som säljer folköl för att kontrollera att alkohollagens bestämmelser följs.

Villkor för detaljhandel med folköl

För att få sälja folköl krävs att butiken är godkänd som livsmedelslokal för hantering av

matvaror. Registrering av livsmedelsverksamhet utfärdas av kommunens Bygg- och miljöavdelning. Ytterligare en förutsättning för detaljhandel med folköl är att butiken stadigvarande tillhandahåller och försäljer ett brett sortiment av matvaror.

Kunden skall i butiken kunna köpa en komplett måltid med mejeriprodukter, charkvaror, torrvaror, bröd, grönsaker, frukt samt frysta eller konserverade produkter. Det skall dessutom finnas ett sortiment av lättdrycker till försäljning i butiken, t ex lättöl, läsk, vatten. Sedvanligt kiosksortiment bestående av t ex glass, godis, chips, kaffe, te, kakor och liknande är inte tillräckligt för att uppfylla kravet på tillhandahållande av matvaror enligt alkohollagens bestämmelser om folkölsförsäljning.

Villkor för servering av folköl

För servering av folköl krävs att verksamheten bedrivs i en lokal som är registrerad som livsmedelsverksamhet. Dessutom måste det serveras mat under den tid folköl serveras. Minimikravet är att det exempelvis serveras pizza, varma smörgåsar, varm korv, hamburgare, kebab eller falafel. Det skall dessutom finnas ett sortiment av lättdrycker, t ex lättöl, läsk, vatten på serveringsstället. Servering av folköl skall ske med återhållsamhet och får inte leda till några olägenheter i fråga om ordning och nykterhet.

Upplands-Bros bestämmelser för detaljhandel och servering av folköl

- 18-årsgräns - Den som säljer folköl har ett ansvar för att förvissa sig om att den som köper eller serveras ölen har fyllt 18 år.
- Berusade personer - Folköl får inte säljas till eller serveras någon som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel.
- Langning - Folköl får inte lämnas ut om det finns särskild anledning att anta att varan är avsedd att olovligen tillhandahållas någon.
- Egentillsyn - Du som bedriver detaljhandel med eller servering av folköl skall utöva egen tillsyn över försäljningen. För denna tillsyn skall det finnas ett skriftligt program som skall arbetas fram av den ansvarige för butiken eller serveringen. Av programmet skall framgå hur försäljningsstället agerar för att säkerställa att reglerna i alkohollagen följs. Kommun och polis har rätt att vid tillsyn kontrollera programmet.

Sanktioner

Enligt 10 kap 7 § alkohollagen skall den som uppsåtligt eller av oaktsamhet säljer öl till den som inte fyllt 18 år eller till någon som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel dömas för olovlig dryckeshantering till böter eller fängelse upp till sex månader.

Kommunen kan förbjuda detaljhandel med eller servering av folköl alternativt meddela varning om bestämmelserna i alkohollagen inte följs. Förbud kan meddelas för antingen sex eller tolv månader beroende på om förseelsen upprepas eller annars anses vara av allvarlig art. Den som innehar folköl i uppenbart syfte att olovligen sälja den skall dömas för olovligt

innehav av alkoholdrycker. Folköl som uppenbarligen finns för försäljning i lokal som inte uppfyller alkohollagens bestämmelser får beslagtas av polismyndigheten. Detsamma gäller också om kommunen meddelat förbud att sälja folköl.

Avgift

Kommunen får ta ut en avgift för sin tillsyn av den som bedriver anmälningspliktig servering av eller detaljhandel med folköl. Tillsynsavgiften är fast kostnad per serverings- eller försäljningsställe och år. Om anmälan avser både folköl, tobak och vissa receptfria läkemedel är avgiften sammanlagt lägre. Beslutet om avgift fattas med stöd av Upplands-Bro kommuns taxa för offentlig kontroll antagen av kommunfullmäktige den 18 november 2015, § 122.

Tobak

Anmälan

Från och med den 1 juli 2002 gäller skärpta bestämmelser för försäljning av tobaksprodukter. Detta innebär bland annat en anmälningskyldighet för varje ställe som säljer eller ämnar sälja tobaksprodukter såsom cigaretter, cigarrer, snus och piptobak.

Anmälningsplikten omfattar all försäljning till konsument såväl permanent som tillfällig. Även ideella föreningar som är befriade från skattskyldighet vid näringsverksamhet omfattas av anmälningsplikten. Den som påbörjar försäljning av tobaksvaror skall omedelbart anmäla detta till kommunen. Anmälan skall göras senast när försäljningen påbörjas. Anmälan om försäljning av tobaksvaror skall göras till Bygg- och miljöavdelningen på särskild anmälningsblankett.

Tillsyn

Bygg- och miljönämnden och polisen är tillsynsmyndigheter med uppgift att se till att lagen följs. Dessa myndigheter har också rätt att få komma in i butikslokalen för att utföra tillsyn. Upplands-Bro kommun upprättar register över de försäljningsställen som säljer tobak. En gång om året besöker kommunen dem som säljer tobak för att kontrollera att lagen följs.

Egenkontrollprogram

Den som säljer tobaksvaror till konsumenter skall utöva egentillsyn över försäljningen och ta fram ett lämpligt egenkontrollprogram för detta. Upplands-Bro kommun har tagit fram en mall som kan fyllas i. Mallen har utformats efter förslag från folkhälsomyndigheten.

Syftet med egenkontrollprogrammet är främst att säkerställa att åldersgränsen följs. Dessutom ingår att kontrollera att tobaksvaror har riktig varningsmärkning. Egenkontrollprogrammen bör utformas utifrån verksamhetens omfattning och art.

Åldersgräns

Åldersgränsen för att få köpa tobaksvaror är 18 år. Det är den som säljer tobaksvarorna som ska kontrollera att köparen är 18 år eller äldre. Lagen ger inte utrymme för några undantag för till exempel en förälder eller annan vårdnadshavare som lämnat sitt godkännande.

Obligatorisk skyltning om åldersgränsen

På varje säljställe för tobaksvaror ska det finnas en tydlig och fullt synlig skylt med information om förbudet att sälja eller lämna ut tobak till den som inte har fyllt 18 år. Enligt förarbetena till lagen ska skylten normalt, för att uppfylla bestämmelsens krav om att den skall vara tydlig och klart synbar, vara placerad i anslutning till kassan.

Förbud mot tobaksreklam utanför säljställen eller i skyltfönster

Sedan den 1 januari 2006 skall reklam och annan marknadsföring i den omfattning det är möjligt placeras så att den inte syns från utsidan av säljstället. Detta innebär att utomhusskyltar som exponerar namn och varumärken för tobaksvaror inte är tillåtet. Kommunen har tillsynen över marknadsföring på eller i anslutning till säljställen. (14 § och 19 a § tobakslagen)

Tillhandahållande av tobaksförpackningar med felaktig märkning

Utländska varningstexter eller obefintlig märkning kan ge straff i form av böter eller fängelse i högst sex månader. Det räcker med att oriktigt märkta cigarettpaket finns i butiken till försäljning, "tillhandahålls", för att det skall vara fråga om brott mot bestämmelsen. (11 och 27 §§ tobakslagen)

Ansvar

Vid tobaksförsäljning skall tobakslagens bestämmelser följas. De viktigaste kraven är att ingen försäljning får ske till personer som är under 18 år eller till någon som man misstänker har tänkt överlämna tobaken till någon som inte har fyllt 18 år.

Ägaren ansvarar för att försäljningsreglerna följs i butiken vilket innebär att han eller hon ansvarar för att personalen känner till gällande regler och att det skapas rutiner för ålderskontrollen så att reglerna följs. Kassapersonalen har ett personligt straffansvar och kan dömas till böter eller i värsta fall fängelse om tobak säljs till en person som inte fyllt 18 år.

Avgift

Enligt lagen skall kommunen utöva kontroll över vissa delar av detaljhandeln och har rätt att ta ut avgift för kontrollen. Tillsynsavgiften är 1 000 kr per serverings- eller försäljningsställe och år. Om anmälan avser både folköl, tobak och vissa receptfria läkemedel är avgiften sammanlagt 2000 kronor. Beslutet om avgift fattas med stöd av Upplands-Bro kommuns taxa för offentlig kontroll antagen av kommunfullmäktige den 18 november 2015, § 122.

Vissa receptfria läkemedel

Den 1 november trädde lagen (2009:730) om handel med vissa receptfria läkemedel i kraft. Samtidigt upphävdes lagen (2007:1455) om detaljhandel med nikotinläkemedel. Nikotinläkemedel inryms från den 1 november 2009 i begreppet vissa receptfria läkemedel.

Lagen möjliggör för andra än Apoteket AB att sälja vissa receptfria läkemedel under förutsättning att verksamheten anmäls till den kommun där handel bedrivs. Syftet med avregleringen är att öka tillgängligheten för konsumenterna till vissa receptfria läkemedel.

Läkemedel får inte säljas till personer under 18 år.

Anmälan

Anmälan om försäljning av vissa receptfria läkemedel skall göras till Bygg- och miljöavdelningen på särskild blankett. Anmälan skall göras innan verksamheten påbörjas. Uppgifterna i anmälan kommer att lämnas vidare till Läkemedelsverket.

Tillsyn

Näringsidkarna är skyldiga att upprätta och utöva egenkontrollprogram för verksamheten. Egenkontrollen är tänkt att ge näringsidkaren hjälp med att kvalitetssäkra försäljningsverksamheten. Ett egenkontrollprogram skall vara upprättat när verksamheten påbörjas. Verksamhetsutövaren ansvarar för att personalen som deltar i detaljhandeln är förtrogen med innehållet i programmet samt med gällande bestämmelser på området. Vad ett egenkontrollprogram skall innehålla finns beskrivet på Läkemedelsverkets hemsida.

Kommunen ansvarar för tillsynen på försäljningsställena, bl.a. ålderskontroll och egenkontrollprogrammet. Upptäckta brister rapporteras till Läkemedelsverket.

Läkemedelsverket ansvarar för den övergripande tillsynen och har möjlighet att förelägga och förbjuda verksamhet som inte bedrivs i enlighet med gällande lag och föreskrifter.

Näringsidkaren ska rapportera försäljningsstatistik kvartalsvis till Läkemedelsverket.

Avgift

Enligt lagen skall kommunen utöva kontroll över vissa delar av handeln och har rätt att ta ut avgift för kontrollen. Tillsynsavgiften är en fast kostnad per försäljningsställe och år. Om anmälan avser både folköl, tobak och vissa receptfria läkemedel är avgiften sammanlagt lägre. Beslutet om avgift fattas med stöd av Upplands-Bro kommuns taxa för offentlig kontroll antagen av Kommunfullmäktige den 18 november 2015, § 122.

Kontakt med kommunen

Frågor rörande försäljning av folköl, tobak och vissa receptfria läkemedel besvaras av kommunens handläggare på avdelningen för livsmedel, alkohol och tobak. Du når handläggare via kommunens kundcenter, tel. 08-581 690 00.

Mail kan skickas till:

bygg-ochmiljonamnden@upplands-bro.se

Vid enklare frågor ring:

Upplands-Bro kommuns kundcenter: 08-581 690 00

Mer information

Kring försäljning av folköl finns på folkhälsomyndighetens webbsida

<http://www.folkhalsomyndigheten.se/amnesomraden/tillsyn-och-regelverk/tillsyn-alkohol/folkol/>

Kring försäljning av tobaksvaror finns på folkhälsomyndighetens webbsida

<http://www.folkhalsomyndigheten.se/handbok-tobakslagen/forsaljning/>

Kring försäljning av vissa receptfria läkemedel finns på läkemedelsverkets webbsida

<https://lakemedelsverket.se/receptfrittbutik>